

Asia: VN/630/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ilmastolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kunnan ilmastosuunnitelman laatimisen aikaväli (14 a § 1 mom)

Kuntien ilmastosuunnitelmien päivitysväliksi ehdotettu neljä vuotta tukee ilmastosuunnitelman kytkemistä kunnan poliittiseen päätöksentekojärjestelmään. Tätä tukee myös ehdotus siitä, että kuntien tulisi huomioida ilmastosuunnitelma kuntastrategiassa ja toimintakertomuksessa.

Kunnan ilmastosuunnitelman sisältö (14 a § 1–2 mom)

Kuntien ilmastosuunnitelmien vähimmäissisällöksi ehdotetaan päästövähennystavoitteen määrittelyä sekä toimia sen saavuttamiseksi. Lisäksi tulisi esittää kunnan päästökehitys ja suunnitelman toteutumisen seuranta.

Jos kuntien ilmastosuunnitelmista halutaan keskenään vertailukelpoisia, tulisi määritellä, mitä vertailuvuotta kuntien päästövähennystavoitteissa käytetään. Koska päästötietoja tuotetaan valtakunnallisesti hiilineutraalisuomi-palvelun kautta, ohjanee tämä päästöjen arvioimista yhtäläisellä ajanjaksolla kuntien välillä, mutta vertailtavuuden varmistamiseksi olisi hyvä tähdentää päästöjen vertailuvuosi.

Kuntien päästövähennystavoitteiden osalta ehdotetaan, että kunnissa tulisi huomioida kansallisen tason päästövähennystavoitteet, mutta ei täsmennetä, kuinka vahvasti niiden tulee ohjata kuntien tavoitteiden asettelua.

Asetusluonnoksen mukaan kuntien ilmastosuunnitelmat voisivat sisältää myös hiilinieluihin ja sopeutumiseen liittyviä tavoitteita. Kymenlaakson liitto huomauttaa, että ilmastomuutokseen sopeutuminen on ensiarvoisen tärkeää, jotta kunnat voivat hoitaa perustehtäviään ja edistää kestävästä hyvinvointia alueillaan. Lisäksi toisin kuin ilmastomuutoksen hillinnän kohdalla, näkyvät onnistuneen sopeutumistyön vaikutukset paikallistasolla. Sopeutumistarpeiden arviointi osana

ilmastosuunnitelmaa kytkisi ilmastonmuutoksen hillinnän ja sopeutumisen tiukemmin yhteen. Sopeutumistarpeiden ja ilmatoriskien arvioimiseksi kunnissa on tärkeää, että valtakunnallisesti tuotetaan jatkuvasti tietoa parhaista käytännöistä ja ilmastoskenaarioiden kehityksestä mahdollisimman hienopiirteisesti.

Myös hiilinielut ja -varastot olisi tärkeää huomioida osana ilmastosuunnitelmaa, sillä kansallisen ja siten myös alempien hallinnontasojen ilmastosuunnitelmien tavoitteiden saavuttaminen on pitkälti hiilinielujen ja -varastojen kasvusta riippuvaista. Kunnat ovat keskeisiä maankäytön suunnittelusta vastaavia tahoja, ja monilla kunnilla on myös paljon maaomaisuutta. Näistä syistä niillä voi olla myös merkittäviä mahdollisuuksia vaikuttaa hiilinielujen kehittymiseen alueellaan. Hiilinielujen osalta on kuitenkin ensiarvoisen tärkeää, että valtakunnallisesti tuotetaan tietoa hiilinielujen ja -varastojen kehityksestä kunnittain ja maakunnittain. Lisäksi tietoa tulisi olla kaikista hiilinielusektoreista, mukaan lukien merialueet.

Kymenlaakson liitto painottaa, että kunnille on taattava riittävän kattavat pohjatiedot khk-päästöjen kehityksestä, parhaista ilmastonmuutoksen hillinnän keinoista, hiilinieluista sekä kunnan alueelle kohdistuvista ilmatoriskeistä ja sopeutumistarpeista, jotta kuntien ilmastosuunnitelmassa voidaan huomioida kaikki tarpeelliset ilmastotyön osat.

Kunnan ilmastosuunnitelman seuranta (14 a § 3 mom)

Asetusluonnoksen mukaan kunnat voisivat toteuttaa ilmastosuunnitelman seurannan haluamallaan tavalla. Kymenlaakson liitto katsoo, että ilmastotyön huomioiminen osana kunnan talouden laajempaa suunnittelua ja ohjausta olisi järkevää, jotta ilmastonmuutoksen hillinnän pitkän ajan vaikutukset tulisivat näkyviksi. Etenkin onnistuneen sopeutumisen huomioiminen kunnan tulevaisuuden kuluja mahdollisesti vähentävänä seikkana voisi kannustaa kunnianhimoisempaan ilmastonmuutoksen hillintätöihin.

Kunnan ilmastosuunnitelman huomioiminen kuntastrategiassa ja toimintakertomuksessa (14 a § 3 mom)

Ehdotus ilmastosuunnitelman huomioimisesta kuntastrategiassa ja toimintakertomuksessa on kannatettava.

Mahdollisuus laatia ilmastosuunnitelma yhdessä alueen muiden kuntien kanssa (14 a § 4 mom)

Kymenlaakson liitto katsoo, että on järkevää, että kunnat voivat laatia ilmastosuunnitelman yhdessä useamman kunnan kesken.

Alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annetussa laissa (756/2021, 17§) säädetään, että maakunnan liitto edistää luonnonvarojen kestävästä käytöstä ja ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista ja laadukkaan elinympäristön tilaa koskevan suunnittelun yhteistyötä. Kymenlaakson liitto katsoo, että maakuntien liittojen roolin vahvistaminen alueensa kuntien ilmastotyön tukijana ja fasilitoijana on tärkeää erityisesti pienille ja keskisuurille kunnille. Maakuntaliitto on alueensa kuntien muodostama kuntayhtymä ja vahvistamalla maakuntien liittojen roolia edistetään kuntien tasavertaisuutta ja vähennetään eriarvoistumisen riskiä. Lisäksi maakuntaliittojen laatimat maakuntakaava, maakuntaohjelma ja -suunnitelma,

liikennejärjestelmätyö, merialuesuunnittelu sekä erilaisten hankkeiden rahoittaminen ovat keskeisiä ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista koskevia asiakokonaisuuksia.

Muutoksenhaku valtioneuvoston päätöksiin ilmastolain soveltamisalalla (21 b § 1–4 mom)

-

Muutoksenhaku kuntien ilmastosuunnitelmiin (21 b § 5 mom)

-

Esityksen vaikutukset (HE-luonnoksen perusteluiden luku 4.2)

Kymenlaakson liitto painottaa, että ilmastonmuutokseen sopeutumisen tarpeiden huomiointi osana kuntien ilmastosuunnitelmaa voisi parhaimmillaan tukea ilmastonmuutoksen hillinnän toimenpiteitä. Mikäli kunnan ilmastosuunnitelmassa tulisi käsitellä kunnalle keskeisimpiä ilmastoriskejä ja sopeutumistarpeita edes hyvin yleisellä tasolla, toisi se ilmastonmuutoksen hillintätöön perustelun lähemmäksi kuntia ja kuntalaisia.

Esimerkiksi liukkauden ennustetaan lisääntyvän talvisin, joten tähän varautuminen panostamalla kävely- ja pyöräilyteiden liukkaudentorjuntaan edistäisi kestävien liikkumismuotojen yleistymistä myös talvella. Yhtä lailla sini-viherinfrastruktuurin lisääminen kaupungeissa parantaisi varautumista hulevesitulviin ja lämpöaaltoihin, minkä lisäksi se voisi edistää hiilinielujen kasvua ja kaupunkien viihtyisyyttä. Ilmastotyön kokonaisuuden (hillintä, hiilinielut ja sopeutuminen) huomioiminen kuntien ilmastosuunnitelmissa parantaisi ilmastotyön vaikuttavuutta ja edistäisi kaupunkien perustehtävien menestyksestä hoitamista myös tulevaisuudessa.

Muut huomiot

-

Hering Frank
Kymenlaakson liitto

Vuorinen Lotta
Kymenlaakson liitto